

Vokony Éva - Rózsa Judit

Bölcsődék működési adatai

2002

Bölcsődék és férőhelyek száma

2002. december 31-én 520 bölcsőde működött az országban. Az előző évhez viszonyítva – a fővárosban 2, vidéken 4 létesült, 9 megszűnt - 3 intézménnyel kevesebb biztosítja az ellátást.

A működő férőhelyek száma 24 078 volt, amely 296-tal kevesebb, mint az előző évben

2002-ben 559 férőhelyet szüntettek meg, 414-el kevesebbet, mint 2001-ben. A férőhelyek megszüntetése szinte mindegyik településtípus esetében mérsékeltebb volt a megelőző évinél. A főváros (I, III, IV.) kerületeiben összesen 140, a megyei jogú városokban 220, a városokban 128, a községekben 71 férőhelycsökkenést jelentett. A megszüntetés 10 megyét (Békés 50, Csongrád 17, Fejér 60, Győr-Moson-Sopron 40, Hajdú-Bihar 32, Jász-Nagykun-Szolnok 48, Pest 94, Szabolcs–Szatmár-Bereg 15, Tolna 3, Zala 60) érintett.

Ezzel szemben országosan 215 férőhely létesült, többségük a városokban: 121, a megyei jogú városokban 60, a községekben 22. Ez Békés megyében 27, Csongrád megyében 10, Fejér megyében 10, Hajdú-Bihar megyében 6, Jász-Nagykun-Szolnok megyében 10, Szabolcs–Szatmár-Bereg megyében 10, Pest megyében 70, Vas megyében 8, Veszprém megyében 10, Zala megyében 60 új férőhelyet eredményezett. A fővárosban 12 férőhely létesült a II. kerületben.

A tartósan szünetelő férőhelyek száma 657, amelynek aránya az összes férőhelyhez viszonyítva 2,73%. Az elmúlt hat év során ez a mutató folyamatos csökkenést mutat. Vidéken hét megyében 122 férőhelyet jelent, mely az összes férőhelyek 0,77%-a. A fővárosban magasabb, 2,22%-os, mert a kerületekben 535 a tartósan szünetelő férőhelyek száma. (1. sz. táblázat)

Megszűnt, létesült és szünetelő férőhelyek száma

(KSH 2001, 2002.)

1. sz. táblázat

Település	Az év folyamán megszűnt férőhelyek		Létesült férőhelyek		Tartósan szünetelő férőhelyek (összes férőhelyhez viszonyított %-ban)	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Budapest	590	140	40	12	535 2,20%	535 2,22%
Megyei jogú város	258	220	80	60	90 0,37%	30 0,12%
Város	115	128	38	121	40 0,16%	52 0,22%
Község	10	71	42	22	30 0,12%	40 0,17%
Ország összesen	973	559	200	215	695 2,85%	657 2,73%

Bölcsődék megoszlása a fenntartók szerint

2002. évben a bölcsődei férőhelyek fenntartóinak arányában a következő elmozdulás tapasztalható. Kisebb csökkenés mutatkozik az önkormányzatok 23 300 (-244), az alapítványok 145 (-12), az egyéni és társas vállalkozások 169 (-8), és az egyéb

működtetők 70 (-62) által fenntartott férőhelyszámban. Növekedést mutat a központi költségvetési intézmények 314 (+30), nem változott a közhasznú társaságok 80 (0) által fenntartott férőhelyek száma. (2. sz. táblázat)

Bölcsődei működő férőhelyek megoszlása, fenntartók szerint
(KSH 2000, 2001, 2002.)

2. sz. táblázat

Működtető	Férőhelyek száma			Összes férőhelyhez viszonyított %- os arány		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Települési, megyei önkormányzat	23985	23544	23300	96,07	96,60	96,77
Központi költségvetési intézmény (üzemi)	386	284	314	1,55	1,17	1,31
Egyéni és társas vállalkozás	302	177	169	1,20	0,72	0,70
Alapítvány	88	157	145	0,36	0,64	0,60
Közhasznú társaság	70	80	80	0,28	0,33	0,33
Egyéb	134	132	70	0,54	0,54	0,29
Összesen	24965	24374	24078	100,00	100,00	100,00

A bölcsődék megoszlása településtípusok szerint

2002. évben a bölcsődék 27,69%-a a fővárosban, 29,81%-a a megyei jogú városokban, 32,69%-a a városokban és 9,81%-a községekben működött.

Az országban az előző évhez viszonyítva e téren ugyancsak minimális az eltérés a működő bölcsődék és férőhelyek tekintetében. Kissé növekedett a megyei jogú városi (+0,36%), a budapesti (+0,35%), a városi (+0,19%) bölcsődék és férőhelyek aránya, míg

kissé csökkent a községieké (-0,90%). Változatlanul továbbra is igen nagy probléma a kistelepülésen élő családok számára elérhető napközbeni kisgyermekellátás biztosítása.

A bölcsődék százalékos kihasználtsága

A 2001. évhez viszonyítva 2002-ben jelentős növekedést mutat a bölcsődék kihasználtsága átlagosan is. A beíratott gyermekekhez viszonyítva 107,42% (+4,31%), ez vidéken 110,40% (+2,47%) és a fővárosban 101,56% (+8,26%). A gondozottakhoz viszonyítva 81,00%-os volt a kihasználtság, mely 4%-kal növekedett. A fővárosban (+4,87%-al), a megyei jogú városokban (+3,80%-al), a városokban (+2,88%-al), a községekben (+5,39%-al) jelentősen, a vártnál jobban emelkedett a kihasználtság.

A beíratott gyermekek száma alapján a bölcsődék feltöltöttsége vidéken 120% felett 1, 110%-120% között 11, a megyék többsége, 100-110% között 6 megye és a főváros átlaga, 100% alatt 1 megye található. A 13 nem önkormányzati intézmény közül Budapesten az egyéni vállalkozásban működő bölcsődéről nincs adat, a központi költségvetési intézmények, volt üzemiek átlagosan 58,07%-os kihasználtságot mutatnak. Az alapítványi 90,57%-os, a társas vállalkozásban 79,31%-os, az egyéb formában működtetett intézmények 116,39%-os feltöltöttséggel működtek.

Vidéken a nem önkormányzati 12 intézményben sokkal magasabb a feltöltöttség, már-már szakmailag elfogadhatatlan, közhasznú társaságnál 135,51% (Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 159,61% KHT kimagasló adata), egyéni vállalkozásnál 131,53%, társas vállalkozás esetén 119,85%, üzemnél 107,72%, alapítványinál 109,20%, átlagosan 120,76%-os. (3. sz. táblázat)

Bölcsődék %-os kihasználtsága településtípusonként

(KSH 1998, 1999, 2000, 2001, 2002.)

3.sz. táblázat

Bölcsődék	Kihhasználtság %									
	beíratottak					gondozottak				
	1998	1999	2000	2001	2002	1998	1999	2000	2001	2002
Főváros	101,6 1	101,07	97,76	93,30	101,56	71,97	72,72	71,77	72,13	77,0 0
Megyei jogú város	114,5 6	111,70	107,51	108,21	109,99	81,43	81,24	78,54	80,01	83,8 1
Város	110,5 4	108,73	109,26	108,15	110,87	79,19	78,59	79,12	79,20	82,0 8
Község	113,7 6	112,85	110,79	107,43	110,79	80,56	80,84	77,98	77,43	82,8 2
Országosan	108,9 8	107,32	104,77	103,11	107,42	77,51	77,60	76,35	77,00	81,0 0

Az önkormányzatok által fenntartott bölcsődék kihasználtsága magasabb vidéken, az átlag 110,23%-os. 100% alatt csak egy megye, Hajdú-Bihar található, 97,17%-al. A legmagasabb, 121,20%-os kihasználtság Szabolcs–Szatmár-Bereg megyében volt. (4. sz. táblázat)

**Az egyes megyékben működő bölcsődék és férőhelyek száma
a fenntartók szerinti bontásban**

(KSH 2002.12.31.)

4. sz. táblázat

Ssz.	Megyék	Bölcsődék száma			Működő fh. száma	Beíratottakhoz viszonyított kihasználtság %	
		települési önkor-m ányzati	más (alapítvá nyi, vállalk,o zói, egyéb)	összesen		önkor-má ny-zati	más (alapítv. vállalk, egyéb)
1.	Baranya	17	1 kki.	18	825	103,06	103,51 kki.
2.	Bács-Kiskun	18	-	18	1044	112,82	-
3.	Békés	21	2 ev.	23	824	117,79	139,45 ev.
4.	Borsod-Abaúj-Ze mplén.	18	-	18	881	112,11	-
5.	Csongrád	32	-	32	1357	115,83	-
6.	Fejér	16	1 a.	17	835	116,50	122,84 a.
7.	Győr-Moson-Sop ron	27	-	27	1185	100,51	-
8.	Hajdu-Bihar	27	2 kki.	29	1236	97,17	111,93 kki.
9.	Heves	14	-	14	470	111,38	-

10.	Jász-Nagykun-Szolnok	28	-	28	1005	114,60	-
11.	Komárom-Esztergom	14	1 a.	15	679	114,36	103,13 a.
12.	Nógrád	4	-	4	97	112,95	-
13.	Pest	45	-	45	1773	109,71	-
14.	Somogy	18	-	18	558	111,97	-
15.	Szabolcs-Szatmár-Bereg	21	1 kht, 1 tv.	23	900	121,20	159,61 kht, 119,83 tv.
16.	Tolna	7	1 kht.	8	337	101,86	111,40 kht.
17.	Vas	14	1 ev.	15	610	113,70	123,60 ev.
18.	Veszprém	14	1 a.	15	734	101,99	101,63 a.
19.	Zala	9	-	9	560	99,07	-
	Vidék összesen	364	1 2 = 1 t v , 3 k k i , 3a, 3ev, 2 k h t , tv.	376	15910	110,23	120,76
			, 2 ev, 2 kht, 1 tv. ttv. 2kht, 1a, 2köz a				
20.	Budapest	131	13 = 5 kki, 3 a,	144	8168	103,11	77,34

			1 ev, 2 e, 2 tv.				
	Ország összesen	495	25	520	24078	107,79	104,38

e: egyéb, AMK (11)

kki: központi költségvetési intézmény, volt üzemi, minisztériumi (10)

tv: társas vállalkozás (09)

ev: egyéni vállalkozás (08)

a: alapítványi (06)

kht: közhasznú társas (05)

ö: önkormányzati (01)

Vidék összesen: átlag 120,76% = kki 107,72, a 109,20, ev 131,53, kht 135,51, tv 119,85

Budapest összesen: átlag 77,34% = kki 58,07, a 90,57, ev 42,85, e 116,39, tv 79,11

Ország összesen: átlag 104,38% = kki 76,85, a 104,31, ev 100,92, e 116,39, kht 140,48, tv 87,35

Budapesten az átlag 101,56%-os feltöltöttség is nagy átrendeződést mutat az előző évhez képest. 120% felett 1, 110-120% között 4, 100-110% között 12, 100% alatt 6 kerület átlaga található.

A bölcsődébe beíratott gyermekek száma, korcsoportos megoszlása

2002. május 31-én 28.847 gyermek vette igénybe a bölcsődei ellátást, 134-el kevesebb, mint a 2001-es évben. A beíratott gyermekek száma 4.769-el (11,98%-al) több volt, mint a működő férőhelyek száma, ez 0,55%-al magasabb az előző évinél.

A bölcsődébe járó gyermekek százalékos aránya a korcsoporti népességhez viszonyítva 7,57%, megegyezik az előző évivel.

2002. május 31-én a 24-35 hónapos korosztály 14,87%-a (+0,98%), míg a 3 éven felüliek 11,19%-a (-0,24%) járt bölcsődébe. Az 1 éves kor alattiaknak csak 0,21%-át (-0,06%), a 12-23 hónaposoknak pedig csak 4,21%-át (-0,40%) gondozták, nevelték bölcsődében. (5. sz. táblázat)

Bölcsődébe beíratott gyermekek száma korcsoport megoszlás szerint
(KSH 2002.)

5. sz. táblázat

Sorszám	Kor csoport	Népesség korcsoport szerint 2002.01.01.	Bölcsődébe beíratott 2001. május 31.	Bölcsődébe beíratott 2002. május 31.	Bölcsődébe járók %-os aránya
1.	1-11 hó	95240	262 (0,27)	197	0,21
2.	12-23 hó	97123	4280 (4,61)	4091	4,21
3.	24-35 hó	93212	13248 (13,89)	13865	14,87
4.	1-3 sor összesen	285575	17790 (6,24)	18153	6,36
5.	36 hó felett	95562	11191 (11,43)	10694	11,19
6.	4-5 sor összesen	381137	28981 (7,57)	28847	7,57

A lehetőség adott volt 344 bölcsődében a fogyatékkal élő gyermekek fogadására, de csak 163 intézményben történt ellátás, 103 vidéki (63,20%) és 60 budapesti (36,80%) intézményben. Az ellátottak száma 615, ez emelkedett 37-el a 2001. évihez képest. (6. sz. táblázat)

Fogyatékos kisgyermekek bölcsődei ellátása

(NCSSZI 2000, 2001, 2002.)

6. sz. táblázat

Ellátás formája	Gyermekek száma		
	2000	2001	2002
Külön csoportban	168	163	178
Részben integráltan	258	127	126
Integráltan	103	288	307
Nem ismert	-	-	4
Összesen	529	578	615

A lehetőség adott volt 344 bölcsődében a fogyatékkal élő gyermekek fogadására, de csak 163

intézményben történt ellátás, 103 (63,2%) vidéki, és 60 (36,8%) budapesti bölcsődében.

A gondozott gyermekek fogyatékoságuk szerinti megoszlását a 6/a sz. táblázat szemlélteti. Kiemelkedő az értelmi fogyatékos és halmozottan sérült gyermekek ellátása.

Gondozott gyermekek fogyatékoságuk szerinti megoszlása

(NCSSZI 2000, 2001, 2002.)

6/a. sz. táblázat

Megnevezés	2000	2001	2002
Értelmi sérült	177	170	210
Mozgássérült	71	70	66
Érzékszervi sérült	41	53	51
Magatartási zavarral küzdő	91	67	89
Halmozottan sérült	149	171	133
Egyéb, nem ismert	-	47	66
Összesen	529	578	615

Némileg változtak a szolgáltatásokra vonatkozó adatok. A szolgáltatásokat 215 bölcsődében biztosították 153 vidéki (71,2%) és 62 budapesti (28,80%) intézményben. Az időszakos gyermekfelügyelet igénybevétele megduplázódott, 1472-vel emelkedett. A játszócsoportok és klubok szolgáltatását 383-al, az egyéb szolgáltatásokat (kölsönzés, külső étkeztetés, bérmosás, helyiségek bérbeadása, só-terápia) 712-vel több gyermek vette igénybe. Csökkent 28-al a hotelt, 42-vel a házi gyermekgondozónői, 31-el a játék-, eszközkölsönzést igénybevevők száma. Ugyanakkor jelentős változás nem történt a szolgáltatást nyújtó bölcsődék körében. (7. sz. táblázat)

Bölcsődei szolgáltatások

(NCSSZI 2000, 2001, 2002.)

7. sz. táblázat

Szolgáltatás neve	Bölcsődék száma			Szolgáltatást igénybevevők száma		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002

Időszakos gyermekfelügyelet	145	139	132	2163	1511	2983
Játszócsoport/klub	76	82	89	3243	4162	4545
Hotel	4	3	3	274	270	242
Házi gondozónői szolgálat	13	14	14	132	149	107
Játék és eszközkölcshözjárás	42	38	36	240	486	455
Egyéb*	34	40	49	1257	841	1553

* Kölcsönzés, külső étkeztetés, bérmosás, helyiség bérbeadása, sóterápia, stb.

A szolgáltatásokat 215 bölcsődében biztosították, 153 (71,2%) vidéki és 62 (28,8%) fővárosi intézményben.

Bölcsődékben dolgozók adatai

A bölcsődében foglalkoztatottak száma 9600 fő volt 2002-ben, 49 dolgozóval több az előző évhez viszonyítva. Az intézmények dolgozóinak arányában növekedett a gondozónők (+0,70%-al), a segítő szakemberek (+0,48%-al) részvétele, csökkent az összevont bölcsődék dolgozói (-2,80%-al) és a fizikai állományúaké (-0,90%-al).

A foglalkoztatottak 56,19%-a gondozónő volt; 32,41%-a kisegítő, fizikai állományban dolgozott; 8,54%-a orvos, pedagógus, pszichológus, gyógypedagógus, gyógytornász, konduktor és gazdasági, ételmezési szakember. Az összevont bölcsődék adminisztratív dolgozóinak aránya 2,86% volt.

Örvendetesen növekedett a teljes munkaidőben foglalkoztatott pedagógusok száma 17-re (+5); a gyógytornászok száma 5 (-1) és konduktoroké 4 (+1), az előző időszakhoz képest.

Az engedélyezett gondozónői állások száma 5497 volt, ebből foglalkoztatott 5394 fő. Az álláshelyek 98,13%-ban (+1,16) voltak betöltöttek. A betöltetlen gondozónői álláshelyek száma 103 lett, mely 62-vel kevesebb az előző évinél.

A foglalkoztatott gondozónők közül tartósan távol volt 320 (-36) fő, közülük 241 (+7) főt helyettesítettek.

Egy gondozónőre ebben az évben is (5,35) 5-6 gyermek jutott a beíratottak alapján, ez 1999-ben 5,77, 2000-ben 5,53, 2001-ben 5,47 azaz a 6 gyermekszám felől az 5 felé közelít.

A foglalkoztatott gondozónők 88,90%-a (-0,95%) szakképzett. Szakgondozónői végzettséggel (szakmai felsőfokkal) rendelkezik 25,32%-a (+2,68%) a foglalkoztatott gondozónőknek.

A képesítés nélküli gondozónők száma emelkedést mutat 11,10% (1999-ben 9,10%, 2000-ben 9,09%, 2001-ben 10,15%). Közülük az egészségügyi képesítéssel rendelkezők aránya 59,93% (-2,15%), és 40,07%-os (+0,64%) az egészségügyi képesítéssel nem rendelkezők aránya.

A módszertani bölcsődék helyzete

A módszertani bölcsődék helyzetében az elmúlt évben változás nem történt. Országosan 33 kijelölt módszertani bölcsőde működött. A Pest megyei Módszertani Bölcsőde még Nógrád megyét is ellátja.

A fővárosban 16 kijelölt módszertani intézmény egész Budapest területén ellátja a módszertani feladatokat.

A 19 megyéből 17 megyében 89,5%-ban van kijelölt módszertani bölcsőde. Két megyében 10,5%-ban eddig nem történt meg a kijelölés. A megyékben működő 376 bölcsődéből 340-et, 90,4%-ukat szakmailag felügyelik a megyei módszertani bölcsődék. 36 intézmény, 9,6% nem kap helyileg segítséget a kijelölés hiánya miatt.

A gyámhivatalok ellenőrzési feladataikat a jogszabályi előírásoknak megfelelően látták el. A szakmai ellenőrzésekre felkérték a módszertani bölcsődék munkatársait.

A 2002-2003-as költségvetési évre a módszertani bölcsődék munkájának támogatása csak részben valósult meg. Reméljük, a regionális módszertani bölcsődék

kijelölése és normatív finanszírozása 2003-tól megvalósul a gyermekvédelem többi területéhez hasonlóan.

A regionális módszertani intézmények részére az ESZCSM pályázati kiírása megjelent, a pályázatok beadási határideje 2003. 05. 30. A kijelölésük ősze várható.

Bízunk abban, hogy a regionális módszertani hálózat teljes körű kialakítása, megerősítése a bölcsődei ellátás színvonalának emelkedését eredményezi, ami az egyik legfontosabb feladatunk lesz a közeljövőben.

A megrendezésre került módszertani bölcsődevezetői értekezletek és a jubileumi évben számos szakmai rendezvény lehetővé tette a kölcsönös információcserét, az intézet és a terület szakmai kapcsolatának elővé, hatékonyabbá tételét.